

lunk alá futott, ezért elsősorban erre a részre való rábontást terveztük. A 2004. augusztus 9–13. közötti feltárás során sikerült a műhelygödört és közvetlen környezetét teljes egészében feltárni. A nagyméretű, szabálytalan alakú beásás szélén fal- illetve tetőszerkezetre utaló nyomok sehol nem voltak megfigyelhetők. Azonban egy, a műhelygödör illetve a mellette lévő gödrök betöltésében is megfigyelhető, leletanyagban szegény, kemény, sárga, paticszemcsékkel enyhén kevert réteg alapján felmerül a döngölt falszerkezet lehetősége.

A feltárt műhelygödör több egymásba kapcsolódó nagyméretű gödörből állt. A beásásban a rendkívül gazdag leletanyag ellenére nem találtuk eredeti helyén álló kohó nyomát, ami arra utalt volna, hogy maga a fémfeldolgozás ott történt volna. A leletek sokkal inkább a gödörbe behúzott omladékkal kerültek a betöltésbe. Ez, valamint a gödör szélén – különösen a nyugati oldalon – jelentkező, a bronzfeldolgozásra utaló gyártási selejtek, bronzcseppek, alaktalan olvadékok, valamint az apró bronztárgyak együttesen arra mutatnak, hogy maga a fémfeldolgozás a gödörrendszer nyugati oldalán folyt. Az, hogy az egész ásatási területen a rengeteg olvadék ellenére nem találtunk földbe ásott kohóra utaló nyomot, megerősíti korábbi feltételezésünket, mely szerint az erősen széljárta területen a felszínre épített, állandó jelleggel működő fémfeldolgozó műhelyben széltorlasztásos kohóval dolgoztak.

SZABÓ GÉZA

51. Bucsu, Hosszú Aszú-dűlő

(Vas megye) U, B

2004. március 22. és április 21. között folytattuk a megelőző feltárást a 89. sz. főút új nyomvonalán, a Bucsu és az országhatár közötti szakaszon, a 10+100–10+700 km-szelvényben. Már a múlt évben világossá vált, hogy a Kőszegi-hegységben eredő Arany-patak és az országhatár között található – a terepbejárásakor 2001 tavaszán –, külön felvett 5 lelőhely egy összefüggő komplexumot jelent. Három korszak emlékeit – összesen 228 objektum – tártunk fel. Néhány gödör a DVK településének Ny-i szélét jelentette (a telep nagy részét az elmúlt évben a 3. lelőhelyként dokumentáltuk 10+100 km szelvényig), feltártuk a harangedényes kultúra településének 5 csónak alakú házát és néhány szemétgödört, valamint megtaláltuk a 2003-ban feltárt késői urnamezős kultúra temetőjének több oszlopszerkezetes házát. A leletanyag meglehetősen kis mennyiségű kerámia, kevés kőeszköz illetve ezek gyártási hulladéka.

Munkatársak: Czoczek Viktória, Kelbert Krisztina és Vámos Gábor régésztechnikus.

ILON GÁBOR

52. Budakalász, idősek otthona

(Pest megye) V, Á

2004 szeptemberében és októberében Budakalászon az otthon területén régészeti szakfelügyeletet majd megelő-

ző feltárást végeztünk. Az eddig régészetileg ismeretlen lelőhelyen több mint 3000 m²-en, a Majdán(Kovács)-patak melletti domboldalon egy kora vaskori és kora középkori településrészletet tártunk fel. Összesen 120 objektumot kutattunk meg: 9 kemencés házat, 3 kementét, 31 gödört (tárolóvermet), valamint 70 karólyukat. Felszíni építményre utal(hat) ugyan néhány nem objektumhoz köthető cölöplyuk (kettőben lelet is volt), de letaposott járósíntet, leletkoncentrációt illetve árkokat nem találtunk közelükben. Az objektumok közül néhány őskori illetve vaskori gödör volt.

Az eredeti felszín alatt átlagban cca. 60–70 cm-re előkerülő házak faltjai majdnem mind négyszögletesek, kissé lekerekített sarkúak, oldalfalaik sok esetben enyhén rézsűsek voltak. Tájolásuk változó. Az építmények vermei, egyet kivéve, mind 9 m²-nél kisebbek voltak. Leggyakrabban a rövidebb oldalakon (3 esetben) közepesen volt a két cölöplyuk a falban, volt, ahol csak egyet találtunk, egy építmény esetében középtájon volt kettő, egy esetben a hosszabbik oldalon volt a két cölöplyuk. Néhány esetben lejárt padlót, illetve sártapasztás nyomait is megfigyeltük; 2-3 esetben tudtuk a bejáratot valószínűsíteni. Csak néhány építményen belül volt munkagödör és kettőben tárolóverem. Az építmények elhelyezkedése alapján kronológiai sorrendiséget két esetben figyelhettünk meg.

A kőkemencék majd mindegyike az építmények sarkaiban, oldalfalon belül voltak. A kemenceszájak különböző irányba néztek, a sötétre átégett tapasztott sütőlapok nagyjából és nagyrészt a padlószinten voltak. A legesztétikusabb egy két hipocaustum-oszlopos kemenceszáj volt. A nem kövekből épült három földbe vájt kemence sütőfelülete jóval nagyobb volt a kőkemencékénél. A 117/2 objektumhoz két földbe vájt kemence is tartozott. Az egyiket bizonyosan az építmény elhagyása után vájták bele az oldalfalba. Egy a szabadban(?) levő kemencének hatalmas munkagödörkomplexuma volt.

A házak betöltéséből és a gödrökből előkerült régészeti leletanyag szinte kizárólag kerámiatöredékekből áll. Leggyakoribbak a (kézi) korongon formázott edénytöredékek (legtöbbjük közepes méretű fazék lehetett, de voltak nagyobbak, öblösebbek is). A kerámiatöredékek nagy része díszített. A bekarcolások néha erőteljesen mélyek, gyakran finomak és sűrűbbek. Általánosságban mondható, hogy gyakoribbak a nagyrészt közel egész edényttestet borító laza és nem sűrű díszítések. A hullámvonalköteg, vonalköteg, szimpla hullámvonal és egyszeri vonal számos variációja fordult elő. A hullámvonal és vízszintes vonal többszörösen váltakozva ritka, de gyakoribb a vonalköteg-hullámvonal-vonalköteg, a hullámvonalköteg-hullámvonalköteg. Gyakori volt a csak egyszeri hullámvonaldísz. Egy töredéken a szokásos késő avar jelenség, a peremen belüli hullámvonalköteg volt, viszont több edényperem belső részén voltak bekarcolások-rovátkolások és volt peremen belüli szimpla hullámvonal is. A kerámiatöredékek összességéhez képest

nagyon gyakoriak a valószínűleg helyi stílus sajátosságokat képviselő peremszéli különböző mintájú bekarcolások.

Egyéb leletek közül említést érdemel két kettős csonka kúp alakú orsógomb, melyek a késő avar kor temetőinek, telepeinek jellemző leletei. Az egyetlen sárgás orsókorongnak, a csonteszközöknek, fenőköveknek, egy agyagnehezék töredéknek, malom- és őrlőköveknek, egy vaslemezcsekének nincs pontos datáló értéke. Két gödörben egy-egy szilikátos salakdarab és egy vasolvadék volt, néhány gödörben nagyméretű tapasztásokat is találtunk.

A leletanyag a szentendrei Ferenczy Múzeum gyűjteményébe került.

Munkatárs: Sáfár Pál rajzoló, Sima Gábor technikus.

REPISZKY TAMÁS

53. Budapest, I. Bécsi kapu előtere

Kk, Tő, Kú

2004. augusztus 6-án megroggyant az úttest a Bécsi kaputól É-ra, attól 5 m-re. A veszély-elhárítási munkák során ráastak a horpadásra, aminek során lehetőség nyílt a terület régészeti megfigyelésére. Az úttest egy igen nagyméretű téglából épített, enyhe ívelésű hevederív részleges beomlása miatt süllyedt meg. A boltozat É felől a sziklára, D felől egy 1 m széles és 1,5 m magas vegyes falazatra támaszkodott. A falat a téglabélyegek alapján („CI”) a 18. század közepére lehet datálni. Valószínűleg összefüggésben van az újkori kapuszerkezettel. Az ív alatt, a 1,5×2 méteresre bővített szondaárokban egy egységes betöltésű (laza, barna, köves, törmelékes, szemetes réteg) objektumot találtunk, földjéből 16. század közepi (főként magyar, néhány török) kerámia került elő. A vastag réteg alatt egy vékonyabb (szürkésbarna, homokos, iszapos) réteg feküdt, amely közvetlenül a D felé lépcsősen mélyülő altalajt borította. A szondaárok K-i felén egy késő középkori, kavicsos mészhabarccsal szilárdított törtköves, rakott fal húzódtott. Feltételezhető, hogy mind a fal, mind a rétegek a késő középkori kapuszerkezet részei voltak.

BENDA JUDIT

54. Budapest, I. Bérc utca 4/a, 4/b, 8.

B, LT, Tő

2004. március 21. és április 23. között próbaásatást végeztem a Gellérthegy É-i oldalán az 5319/3, 5332, 5333 helyrajzi számú telkek területén. A próbaásatással érintett terület a kelta sánctól É-ra, tehát a sánc külső oldalán helyezkedik el. Célja a gellérthegyi késő bronzkori és La Tène-kori település kiterjedésének, É-i határának a megállapítása volt, és telkenként kb. 150 m² terület feltárására irányult.

Bérc u. 8.: A sánctól legtávolabb eső telken az eredeti sziklafelszín bolygatatlan volt, és felette 35–48 cm vastag humuszréteg feküdt. A telek É-i felén lévő kuta-

tóárkokban kevés újkori (török?) kerámiaanyag került elő a humuszrétegben, régészeti objektumot nem találtunk, csak egy ismeretlen korú temető É-D-i tájolású sírgödreinek a sziklába vájt maradványait (semmilyen lelet nem volt bennük). A telek magasabban fekvő, déli harmadában a sziklafelszín feletti rétegben kevés késő bronzkori, La Tène-kori és újkori (török?) kerámiaanyag került elő, valamint egy késő bronzkori és egy La Tène-kori gödör kevés kerámiával. Ez a telekrész fekvését tekintve a citadella körüli platóhoz kapcsolható, és az őskori település szélét világosan jelzi. A feltárt terület nagysága: összesen 185 m².

Bérc u. 4/b: A sánc külső oldalán, attól kb. 35–40 m távolságra lévő telken a telek K-i sávját kivéve, az eredeti sziklafelszín is bolygatott volt, nemcsak a felette lévő humuszréteg. A kutatóárkokban a köves altalajon legújabb kori mázas edénytöredékek és építési törmelék feküdt, a fölötte lévő 178–245 cm vastag humuszrétegben pedig legújabb kori edénytöredékek társaságában késő bronzkori, La Tène-kori és újkori (török?) kerámiaanyag, töredékes kelta vaskések kerültek elő. A kutatóárkokkal feltárt terület nagysága összesen 114,5 m². Az előzetes geológiai fúrások eredményével ellentétben itt a sziklás altalaj nem 50–60 cm, hanem 178–210 cm mélységben volt. A telken talált leletanyag, annak stratigráfiai helyzete és feltételezett eredete alapján ítélve a telek a gellérthegyi késő bronzkori és kelta magaslati telep része volt.

Bérc u. 4/a: A telek a sánc külső oldalán, a sánc lábától mindössze 25–30 m távolságra van. Déli felén a bolygatatlan sziklafelszín borító humuszrétegben kevés késő bronzkori, kelta és újkori (török?) kerámiaanyag volt, É-i felén viszont kerámiaanyaggal jól datálható kelta gödrök kerültek elő, valamint É-D-i tájolású, sziklába mélyedő sírgödrök. Ezek egyikében emberi combcsont töredéke, valamint vas koporsókapocs és török(?) rézcsat volt. A kutatóárkokkal feltárt terület összesen 165,5 m². A telek területe része volt a kelta oppidumnak.

MARÁZ BORBÁLA

55. Budapest, I. Budavári palota déli rondella

Tő

A BTM Középkori osztálya 2004. november 3–16. között megelőző feltárást végzett a régészetileg védett ún. Nagyrondelta területén.

A feltárási terület középső, az út kanyarulata által körülölelt részén lehámoztuk a 30–50 cm vastag termőtalajréteget. Alatta a területészaki részében előbukkant az a török kori, nagyköves útmaradvány, melyet már a Gerevich-féle ásások során észleltek. (Sajnos ennek részletes dokumentálása a BTM Adattárban nem lelhető fel.) Közvetlen közelében, kissé délebbre a felület igen erősen bolygatott volt. Kissé nyugatabbra feltártuk a rondellát megelőző déli védmű egyik falát. Ennek az 1,4–1,5 m vastag, jó megtartású